

Postanowienie z dnia 23 lutego 2004 r.

I PZ 132/03

W sprawie o ustalenie rodzaju stosunku pracy nauczyciela, wskutek uzyskania z mocy prawa stopnia nauczyciela kontraktowego, konieczne jest oznaczenie w kasacji wartości przedmiotu zaskarżenia, ponieważ jest to sprawa o prawo majątkowe.

Przewodniczący SSN Katarzyna Gonera (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Krystyna Bednarczyk, Roman Kuczyński.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 23 lutego 2004 r. sprawy z powództwa Aleksandra C. przeciwko Młodzieżowemu Ośrodkowi Wychowawczemu [...] w B. o ustalenie, na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze z dnia 28 września 2003 r. [...]

o d d a l i ł zażalenie.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 5 sierpnia 2003 r. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy z 25 kwietnia 2003 r. oddalającego powództwo Aleksandra C. przeciwko Młodzieżowemu Ośrodkowi Wychowawczemu w B. o ustalenie stopnia zawodowego (ustalenie, że z mocy prawa powód stał się nauczycielem kontraktowym).

Od wyroku Sądu Okręgowego kasację wniósł pełnomocnik powoda, zaskarżając wyrok ten w całości. Jako podstawę kasacji wskazał naruszenie art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 19, poz. 239 ze zm.) przez przyjęcie, że powód nie posiadał kwalifikacji do pełnienia funkcji wychowawcy w pozwanym Ośrodku oraz § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 października 1991 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz okre-

ślenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli nie mających wyższego wykształcenia (Dz.U. Nr 98, poz. 433 ze zm.), przez pominięcie, że ukończony przez powoda kierunek pedagogika opiekuńczo-wychowawcza mieści się w pojęciu specjalności „pedagogika specjalna”, o której mowa w tym przepisie. Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez ustalenie, że z dniem 7 kwietnia 2000 r. powód uzyskał z mocy prawa stopień zawodowy nauczyciela kontraktowego.

Stosownie do wymogu wynikającego z przepisu art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c., skarżący wskazał, że podstawowym i najważniejszym argumentem przemawiającym za potrzebą rozpoznania tej sprawy przez Sąd Najwyższy jest „ewidentny fakt, że powód pomimo upływu już ponad 3 lat od wejścia w życie nowych przepisów Karty Nauczyciela, wprowadzających stopnie zawodowe dla nauczycieli i posiadanego długiego stażu pracy, osiągnięć zawodowych oraz wszelkich wymaganych w jego zawodzie kwalifikacji, nadal jest utrzymywany na najniższym stopniu zawodowym stażysty tylko wskutek oczywistych niechęci i przeszkód ze strony pracodawcy, a obecnie również i z powodu błędnych ustaleń Sądów Pracy”.

Ponieważ w kasacji nie oznaczono wartości przedmiotu zaskarżenia, pełnomocnik powoda został wezwany do uzupełnienia braków kasacji przez wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia w terminie tygodniowym od daty doręczenia wezwania pod rygorem odrzucenia kasacji. Pomimo upływu zakreślonego terminu, pełnomocnik powoda nie oznaczył wartości przedmiotu zaskarżenia.

Postanowieniem z 28 września 2003 r. Sąd Okręgowy odrzucił kasację powoda na podstawie art. 393⁵ k.p.c., stwierdzając, że pełnomocnik powoda nie uzupełnił braków kasacji w terminie.

Już po wydaniu postanowienia o odrzuceniu kasacji pełnomocnik powoda zwrócił się „pismem przygotowawczym” z 29 września 2003 r. do Sądu Okręgowego o „odstąpienie od żądania” wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia, twierdząc, że przedmiotem rozpoznania jest powództwo o ustalenie prawa o charakterze niemajątkowym. Istnieje oczywista trudność w przeliczeniu przedmiotu sporu określonego jako „ustalenie stopnia zawodowego nauczyciela kontraktowego” w sposób bezpośredni na jakąkolwiek wartość wyrażoną w polskich złotych i praktycznie nie ma takiej możliwości. Gdyby ewentualnie posłużyć się w tym celu treścią art. 23¹ k.p.c., co nie jest jednak możliwe, gdyż odnosi się on faktycznie do roszczeń pracowników dotyczących istnienia, nawiązania lub rozwiązania stosunku pracy, to wartość ta wynosiłaby wówczas 14.640 zł, jako wynik pomnożenia stawki miesięcznego wynagro-

dzenia zasadniczego nauczyciela kontraktowego dysponującego przygotowaniem i kwalifikacjami takimi jakie posiada powód przez dwanaście miesięcy.

W odpowiedzi na powyższe pismo, przewodniczący wydziału w Sądzie Okręgowym udzielił pełnomocnikowi powoda informacji, że wymóg wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawie o ustalenie stopnia nauczyciela kontraktowego wynika z treści art. 393³ § 2 k.p.c. w związku z art. 23¹ k.p.c. i art. 392¹ § 1 k.p.c. oraz z postanowienia Sądu Najwyższego z 20 lipca 2001 r., I PKN 100/01, OSNP 2003 nr 14, poz. 337.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Okręgowego z 28 września 2003 r. o odrzuceniu kasacji pełnomocnik powoda zarzucił bezpodstawne domaganie się podania wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawie o ustalenie prawa o charakterze niemajątkowym i wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz nadanie biegu kasacji. Zdaniem skarżącego, przepisy art. 393³ § 2 k.p.c. w związku z art. 23¹ k.p.c. i art. 392¹ § 1 k.p.c. nie mają w rozpoznawanej sprawie zastosowania, a ograniczenie dopuszczalności kasacji ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia nie dotyczy powództwa o ustalenie prawa o charakterze niemajątkowym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie. Kasacja wniesiona przez pełnomocnika powoda zawierała braki, których nie uzupełniono w wyznaczonym terminie, co stało się przesłanką jej odrzucenia na podstawie art. 393⁵ k.p.c. Stanowisko Sądu Okręgowego w tej kwestii nie budzi zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 392¹ § 1 k.p.c. kasacja nie przysługuje w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. W rozpoznawanej sprawie mamy do czynienia z żądaniem, którego przedmiotem jest prawo majątkowe, chodzi bowiem o ustalenie rodzaju (charakteru) zatrudnienia powoda na stanowisku nauczyciela, w szczególności o ustalenie, że z chwilą wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 19, poz. 239) powód spełniał warunki, o których mowa w art. 7 ust. 3 tejże ustawy, do uzyskania z mocy prawa stopnia nauczyciela kontraktowego. Przepis ten stanowił, że nauczyciele zatrudnieni w dniu wejścia w życie ustawy na podstawie umowy o pracę, którzy posiadają wymagane kwalifikacje, z tym dniem uzyskują z mocy prawa stopień nauczy-

ciela kontraktowego i stają się nauczycielami zatrudnionymi na podstawie umowy o pracę odpowiednio na czas określony lub nie określony. Powodowi chodziło zatem o ustalenie, że jego dotychczasowy stosunek pracy przekształcił się z mocy prawa w stosunek pracy nauczyciela kontraktowego. Jest to niewątpliwie powództwo dotyczące ustalenia treści prawa o charakterze majątkowym. Ocena dopuszczalności kasacji powinna być zatem dokonana również z punktu widzenia wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 392¹ § 1 k.p.c.), oznaczonej według reguł określonych w art. 23¹ k.p.c., przy czym oznaczenie to powinno znaleźć się już w samej treści kasacji (art. 393³ § 2 k.p.c.). Skarżący nie oznaczył w kasacji tej wartości, wobec czego został wezwany do uzupełnienia braków kasacji, a ponieważ tego nie uczynił w wyznaczonym przez przewodniczącego (sąd) terminie, kasacja podlegała odrzuceniu na podstawie art. 393⁵ k.p.c. O tym, że wbrew zarzutom pełnomocnika powoda zawartym w zażaleniu istniała możliwość oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego, świadczy treść pisma przygotowawczego z 29 września 2003 r., w którym dokonano stosownego obliczenia tej wartości według reguł określonych w art. 23¹ k.p.c.

Już we wcześniejszym orzecznictwie Sąd Najwyższy przyjmował, że w sprawie o ustalenie charakteru (rodzaju) nauczycielskiego zatrudnienia konieczne jest oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego, ponieważ sprawa taka jest sprawą o prawo majątkowe - jako sprawa o treść nauczycielskiego stosunku pracy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 lipca 2001 r., I PKN 100/01, OSNP 2003 nr 14, poz. 337, w którym wyrażono pogląd, iż w sprawie z powództwa nauczyciela o ustalenie, że jego umowny stosunek pracy przekształcił się w stosunek pracy z mianowania, wartość przedmiotu zaskarżenia - decydującą o dopuszczalności kasacji zgodnie z art. 392¹ § 1 k.p.c. - określa się według reguł przewidzianych w art. 23¹ k.p.c.).

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że zaskarżone postanowienie odpowiada prawu.

Kasacja jest niedopuszczalna także z innych przyczyn, a mianowicie nie spełnia we właściwy sposób wymagania przedstawienia okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie. Zgodnie z art. 393 § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w § 2, może odmówić przyjęcia kasacji do rozpoznania, jeżeli w sprawie nie występuje istotne zagadnienie prawne, nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów albo gdy kasacja jest oczywiście bezzasadna, zaś stosownie

do przepisu art. 393³ § 1 k.p.c., kasacja - obok oznaczenia zaskarżonego orzeczenia ze wskazaniem zakresu zaskarżenia, przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia oraz wniosku o uchylenie lub zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu uchylenia lub zmiany - powinna zawierać także przedstawienie okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie. Spełnienie tego wymagania, wynikającego z jednoznacznej treści art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c., wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przyjęcia kasacji do rozpoznania (art. 393 k.p.c. w związku z art. 393⁷ § 1 k.p.c.). Oznacza to, że strona skarżąca nie może podać jakichkolwiek okoliczności, które jej zdaniem uzasadniają przyjęcie kasacji do rozpoznania, lecz powinna nawiązać do czterech przesłanek kasacji wymienionych w art. 393 § 1 pkt 1 i 2 oraz § 2 k.p.c. (por. uchwałę połączonych Izb Sądu Najwyższego - Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oraz Izby Cywilnej z 17 grudnia 2002 r., III CZP 72/02, OSNC 2003 nr 7-8, poz. 92). W uchwale połączonych Izb Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2002 r. wyrażono pogląd, że art. 393 k.p.c. formułuje cztery przesłanki, uniemożliwiające odmowę przyjęcia kasacji do rozpoznania: po pierwsze - gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, po drugie - gdy istnieje potrzeba dokonania wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, po trzecie - gdy zaskarżone orzeczenie oczywiście narusza prawo, i po czwarte - gdy zachodzi nieważność postępowania. W ujęciu pozytywnym oznacza to, że przesłanki te tworzą zespół przyczyn usprawiedliwiających skierowanie kasacji do merytorycznego rozpoznania. Katalog ten ma charakter rozłączny w tym sensie, że zaistnienie którejkolwiek przesłanki jest wystarczającą przyczyną przyjęcia kasacji do rozpatrzenia, wszystkie one stanowią zaś podstawę mechanizmu prawnego selekcjonowania kasacji pod kątem dopuszczenia tego środka odwoławczego do rozpoznania.

Starając się spełnić wymóg wynikający z art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c., skarżący wskazał, że podstawowym i najważniejszym argumentem przemawiającym za potrzebą rozpoznania kasacji przez Sąd Najwyższy jest „ewidentny fakt, że powód pomimo upływu już ponad 3 lat od wejścia w życie nowych przepisów Karty Nauczyciela, wprowadzających stopnie zawodowe dla nauczycieli i posiadanego długiego stażu pracy, osiągnięć zawodowych oraz wszelkich wymaganych w jego zawodzie kwalifikacji, nadal jest utrzymywany na najniższym stopniu zawodowym stażysty tylko wskutek oczywistych niechęci i przeszkód ze strony pracodawcy, a obecnie również i z powodu błędnych ustaleń Sądów Pracy”. Takie sformułowanie nie nawiązuje do

żadnej z czterech przesłanek kasacji. Skarżący nie powołuje się bowiem ani na występowanie istotnego zagadnienia prawnego, ani na potrzebę wykładni przepisów, ani na oczywiste naruszenie prawa, lub nieważność postępowania. Sformułowanie okoliczności uzasadniających rozpoznanie kasacji nawiązuje do uzasadnienia podstaw kasacyjnych, Tymczasem, w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że nie jest spełnieniem wymogu z art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c. odwołanie się przez skarżącego do uzasadnienia podstaw kasacyjnych, bez wyraźnego przedstawienia okoliczności wskazanych w art. 393 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001 nr 3, poz. 52). Nie są to bowiem obowiązki tożsame, co wynika z jednoznacznej treści ustawy (art. 393³ § 1 pkt 2 i 3 k.p.c.), wskazującej na odmienny przedmiot regulacji. Jakkolwiek argumentacja strony skarżącej może się w obu sytuacjach częściowo pokrywać, to przyjęcie kasacji do rozpoznania następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, gdyż tylko one decydują o wyniku przedsądu.

Kasacja wniesiona w rozpoznawanej sprawie nie zawiera przedstawienia okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie, a więc dotknięta jest istotnym brakiem konstrukcyjnym. Tego rodzaju brak - jak trafnie wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 9 listopada 2000 r., II CKN 1385/00 (OSNC 2001 nr 3, poz. 51) - powoduje odrzucenie kasacji *a limine*. Również z tej przyczyny zaskarżone postanowienie odpowiada prawu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 393¹⁸ § 3 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c. i art. 385 k.p.c.

=====